

NØVN

Jógvan Arge 65

17. juni er ein av døgnum í gregorianska álmanakkanum, sum hevur hýst fleiri stórum hendingum. Stóra franska kollveltingin byrjaði hendan dagin í 1789. Fransmenn sigldu hendan dagin í 1885 inn í havnini í New York við Frælsisguðinnuni og júst hendan dagin í 1944 boða islendingar, grannarnir í út norði, frá, at teir hava loyst frá Danmark og sett á stovn sína egnu Republikk. Júst trý ár seinri – á Bótolvsmessu í 1947 - verður ein drongur borin í heim í Føroyum, annað barnið hjá teimum báðum Niels Juel Arge úr Tórshavn og Petru Arge, fødd Gregersen, úr Syðrugøtu. Seinri, í skírini, verður hann uppkallaður eftir abbanum í Gøtu. Jógvan Arge er maðurin, ið fer um 65 ára hvarvið sunnudagin. Kendur í Føroyum og uttanlands í fleiri høpum.

Hendan dagin kundi tað ikki lesast á stjórnuhimmalinum, hvør framtíðin og lagnan skuldi gerast hjá hesum nýfødða dreingjabarninum, sum sleit sínar barna- og tannáringarskógvar á Tinghúsvegi 55 (nú 59), har mamma hansara framvegis húsast einsamøll, hóast hon av álvara er farin at táttast í tey níti árin. At vitið var bjart og minnið óvanliga gott, kom ikki frá fremmandum, og hóast hann gjørdi ein sildatúr við kenda skiparanum Óla Hansi Olsen í Gøtu, í sekstiárunum, so gjørdist tað skjótt greitt, at tann lutfalsliga nýggi útvarpsmiðilin skuldi gerast verkliga lívsrásin hjá Jógvani. Føroyingar vóru í 50-árunum umvegis politisku skipanina so mikið at sær komnir, at teir settu á stovn tjóðlaðingarstovnin Útvarp Føroya. Og tað er neyvan ov dýran tikið til, at hetta er eitt tað størsta mentanarlaga bragðið, sum framt er her á landi.

Mentanarikonid Aksel Tórgarð stjórnaði frá byrjan, men tá ið hann valdi at uniformera seg í kjóla og kraga og halgaði guðfrøðini og øðrum mentanararbeiði sítt óvanliga virkna liv, varð Niels Juel settur stjóri í

loftborna miðlinum. Ongin ivaðist í hvør stjórin var og heldur ongin ivaðist í hvat hesin stjórin ætlaði og vildi við stovninum. Tað snúði seg bara um at menna føroysku tjóðina á øllum mótum. Hetta varð tjóðlaðingarstovnurin burturav, og ivasamt er, um nakar er førur fyri at gera greiði fyri, hvussu ovurhondsstóran leiklut Útvarpið hevur havt fyri føroyskt mentanarlív og ikki minst fyri málsliga førleikum hjá okkum, sum eru vaksin upp saman við hesum stovni, og sum brúka hann sum mennara og til dagdvøljú hvønn Guðsskaptadag á árinum.

Vit, sum meira og minni hava havt okkara dagligu gongd ovarlaga á Tinghúsvegnum, vita, at gamli húsarrin hevði eina óvanliga greiða og magnfulla vísið við stovninum, sum hann var stjóri fyri, og at alt annað mátti víkja fyri hesi kreddu. Útvarpið og kringumstøður tess vóru samrøðuevnið við døgverðaborðið, í urtagarðinum og tá ið vit tóku okkum meira av lottum. Altíð og stund. Tíðum kimaði telefonin í gongini, tá vóru allar grindir latnar aftur, og harrin í húsinum fór einsamallur í holt við klientin, oftani var tað onkur rættiliga risin politikari, sum ikki var nøgdur við handfaringina av eini tingviðgerð, ella tíðindaflutninginum frá politiska pallinum, men ongantið sóðu vit farran av, at tann nú legendariski útvarpstjórin boygnaði. Tvørturímóti. Líkamikið hvør ið hevði fingið ilt í afturpartin av tí, sum stovnur hansara hevði borðreitt við, so slapp subjektiviteturin ongantið at sigra á objektivitatinum. Útvarpið var og skuldi vera stovnurin hjá fólkinum og ikki hjá ávisum áhugamálum í samfelagnum.

Jógvan sat á fyrstu parkett, og tað fekk illa verið annað enn, at hann varð sogin inn í hetta umhvørvið, allur sum hann var. Nýmásligt studentsprógv fekk hann úr Hoydølum í 1966 og árin eftir hetta, frá 1967-1970, varð

hann avlærdur sum journalistur frá hinum gitna Ritzaus Bureau í Keypmannahavn. Frá hesi tíðini minnst tey flestu, at hann varpaði út frá ferðini, tá ið amerikumennt á fyrsta sinni lendu á Mánanum. Sent umvegis Útvarpið, har Niels Juel og hansara menn sótu og fingi allar træðrinar flættaðar saman soleiðis, at føroyingurin, sum onki sjónvarp hevði, so “visuelt” sum gjørligt kundi fáa eina hylling á, hvat leikaði á harúti í rúmdini. Sjálvur gloymi eg ongantið hesa hendingina av tí einfaldu orsök, at vit báðir Magni sótu sum óvitar í studio’num á Bryggjubakka og fylgdu gongdini, tá ið amerikumennt vunnu sín fyrsta veruliga sigur í rúmdini mótvegis tí rapaða Sovjetsamveldinum.

Heimafturkomin av flatlondum gjørdist hann programmedarbeiðari í Útvarpi Føroya. Hetta var 1. januar 1970. Hann virkar framvegis á stovninum, og hevur hesi árin verið eitt nú tíðindaleiðari, programleiðari, varastjóri og onkuntíð virkandi stjóri. Einaferð helt ein nýsettur og nú farandi stjóri, at brúk var ikki fyri honum longur, men hetta spældi ikki væl av. Tað gjørdist nær eitt fólkakrav, at maðurin, sum trúgvur og áhaldandi hevði kveikt og ment teimum mergin og hvest teimum vitið við tíðindum, reportasjum og samrøðum, var settur í starvið aftur, - og tað bleiv hann. Tíbetur siga tey flestu, sum eftir tað hava lurtað eftir eini perlurð á tráði av samrøðum við frásøgufólk, sum onkursvegna hava tað serliga álitid á útvarpsmanninum og hansara fyrireikingum, at tað oftani kennist sum list á høgum stóði, tá ið sagt verður frá. Hartil eru hetta ómissandi virðir fyri eftirtíðina, tá ið granskarar og onnur fara at skoða aftur í tíð eftir málsligum førleika, mentanarligum tæri og fólksins hugsan í okkara tíð.

Málsligi agin í Útvarpinum var strangur. Tað man hava

verið ógvuliga umráðandi, tá ið fólk vórðu sett í stórv á stovninum, at málsliga kálvføðingin var í lagi. Við tíðini gjørdist Útvarpið ein málsligur “skúli”, og í dag hoyrist hann serliga væl aftur hjá eitt nú Jógvani og Johnsigurði Johannesen í Sjónvarpinum. Onki roks, ongin óneyðugur rómi í setningunum, tað ræður um at tosa við fólkid í eygnahædd. Borðreiðingin av dagsins teksti skal vera so einföld og røtt sum yvirhvørvur gjørligt. Hetta gongur eisini aftur í øllum bókunum Jógvan hevur givið út um føroyingsins liv og virki. Finnbogi Ísakson, sáli, segði mær einaferð, at mesta málsliga førleikan hevði hann frá gamla útvarpsstjóranum og frá at hava sitið undir hjá skyldfólkunum norðuri á Nesi – á Trøllanesi. Hvussu ræði tað lá fyri hjá honum, eisini sum politikara, at tosa og greiða eitt mál, við at vera serliga umhyggin og vandin í tí málsliga høpinum, er eisini legendariskt.

Objektivitetur er eitt nógv nýtt orð í tíðini. Í tíð og ótíð leypa eitt nú politikarar og viðhaldsfólk teirra á journalistar og díkja hesar undir við ókvæmisorðum um tað øvuta av objektiviteti – subjektivitetur. Havi ikki hoyrt Jógvan Arge nevndan í hesum sambandi, hóast hann kom inn á tíðindapallin í eini broytingartíð, tá megin spakuliga dragnaði hjá politisku bløðunum og Útvarpið

í alt størri mun fór undir at flyta fólkinum tíðindir frá politiska pallinum og handan leiktjöldum hansara. Føroyar vóru eisini í eini broytingartíð á mongum økjum hesa tíðina, tá ið Jógvan avlærdur var heimaftur komin. Tað ráddi um at halda fast um journalistiska integretetin og stoltleikan, tá fløktir spurningar skuldu flýggjast fólkinum, eitt nú í EEC-málinum, undir útróðrarverkfallinum, tá ið fiskimarkið varð flutt út, tá ið bilateralar fiskivinnusamráðingar vóru á skrá etc. Helst hevur hann hildið seg seg dygst við metodurnar, sum lærumeistararnir hava lagt honum eina við á Ritzaus Bureau. Annars hevði hann neyvan staðið heilaga journalistiska objektivitatinum kurl, tí í hesum sama hami fanst eisini eitt politiskt hjarta.

Tjóðskaparliga kálvføðingin kemur úr báðum leggum, og longu í 1965-66 er hann nevndarlimur í Unga Tjóðveldinum. Hann stillaði upp til løgtingsval á fyrsta sinni fyri Tjóðveldisflokkinn í 1978, fekk val av atkvøðum, men rakk kortini ikki tinggáttini ta ferðina. Árin 1984-87 var hann nevndarlimur í Pf. Blaðstarv, sum gav floksblaðið 14. September út, og í 2001 varð hann valdur í Tórshavnar býráð, og har situr hann enn fyri Tjóðveldi. Í árunum 2002-04 var hann eykamaður á Føroya lögtingi og á valinum í 2004 fingi

teir triggir Jógvan Arge, Rói Egholm og Finnur Helmsdal, sáli, nógmikið av atkvøðum til at gerast umdømisvaldir tingmenn. Teir fingi nevnliga effinett sama atkvøðutal í Suðurstreymoyar valdømi og í lutakastinum vann Finnur Helmsdal valið og Jógvan valdi eftir hetta at brúka politisku orku sína í Tórshavnar kommunu, og tá ið 65 ár ikki er nakar aldur longur, vænta tey flestu, at hann tekur eitt tórnat afturat í grótbýgninginum á Vaglinum, sum skyldmenn hansara laðaðu havnarmonnum fyri so mongum árum síðani. Eins og í øllum lutum er hann eisini serliga væl fyrireikaður og avvigaður tá vit hoyra frá honum í býráðsregi, og teir sum eg havi tosað við, bæði í samgongu og í andstøðu, lata heilt væl at honum sum samstarvspartnara.

Jógvan er elsta dreingjabarnið í Gøtu-streinginum, og tí hevur hann altíð havt ein serligan status, tá ið vit, nøkur ella øll, hava hitst í ymsum høpum. Ein nestorur, sum verður spurður til ráðs, tá ið tað stendur á stórvíðinum. Og góður hevur hann mangan verið í ávikum. Við hesum fari eg at takka tær fyri eitt lívlangt vinalag og ynskja tær mong góð ár afturat – eisini í politikkinum og ikki minst sum tann fólkakæra røddin í nationalu útvarpsrásini. Hjartaliga tillukku við 65 ára degnum.

tj.

- Nýmásligur studentur úr Hoydølum 1966
- Útbúgvin journalistur á Ritzaus Bureau, Keypmannahavn, 1967-1970
- Programmedarbeiðari í Útvarpi Føroya 1. januar 1970
- Leiðari fyri tíðindadeildini 1979-1989
- Programleiðari síðani 1989
- Formaður í Ítróttasambandi Føroya 1978-1980

- Heiðursviðurkenning ÍSF 1999
- Nevndarlimur í Unga Tjóðveldinum 1965-66
- Valevni tjóðveldisflokksins til løgtingsvalið 1978
- Nevndarlimur í p/f Blaðstarv 1984-87
- Býráðslimur í Havn 2001:
- - byggi- og býarskipanarnevndin
- - mentamálanevndin

- - tekniska nevnd
- - hýruvognnevndin
- - kaldbaksnevndin
- - bygginevnd fyri skúla og ítróttarhøll í Kollafirði
- - skúlastýrið fyri Eysturskúlan
- - skúlastýrið fyri Kaldbaks Skúla
- Valevni tjóðveldisflokksins til fólkatingsvalið 2001